

REOARA VITUARO IAVA

apospel (apospel/apostle)

Aposel vaisi oa vituaro oiso toupaveira, reo kaepa irara. Ovaisi-ia Jisas voeaaro oisoa toupave katai tau erao (12).

areo uusi (samting olsem driman/vision, revelation)

Pauto areo uusi vatepareveira oiratoapa vo osa rataa pievira uusiparo. Uva va-a vao oa-ia Pauto vaaro kekereve oiso osa Pita vaio (Aposel 10:3) ora Pol (Aposel 16:9), vo uvare Pauto vo tavitaviaro ravotovira ousiva areo uusi-ia, vo osa orekerovu kekesiva rataa pievira uusipaoro.

aveke pero (hap ston/stone tablets, Ten Commandments)

Oa-ia Reo Taisi rigatoreva Pauto Moses vatesa Sinai Pukui-ia (Eksodas 24:12; 2 Korin 3:3).

disaipel (disaipel/disciple)

Disaipel vaisi oa vituaro oiso toupaveira, vo osa iravu reito oaive vo taraiaro sirova utupaave. Ovaisi-ia Jisas voeaaro oisoa toupave katai tau erao (12) (Luk 14:33; Jon 8:31).

eravao (alta/altar of sacrifice)

Oira o eravao iria ivara-ia oisoa koruou raro purapaive voeao Jiu Pauto roru piepasa. Uva Jisas ovoioapa tauo (offering) purarevora ora rera-ia oirara rutupa vuriaraaro oaive-ia koruoua puraoro vo evao parikou-ia (Jenesis 8:20; Matyu 23:19, Luk 1:11).

keraria Vo vaisio keraria oa-ia toupavoi vo peva porearo (mining) oiso,

1. Rovopa vao-ia varao rutu iava oara purareva Pauto oara kekepai vo rasio-ia ora vo vuvuiua-ia (olgeta samting God i bin wokim/creation).
2. Eraopa vao-ia vo osa Jisas pukuia-ia toupaveva Moses vaio tapo ora Ilaija. Uva riroa sovara-ia aviavia toupave oa rirovira rutu sisikorepaiva voea iava. Oavua vao eraopa oa vaisipaiveira, keraria (lait/light, glory)

(Luk 9:31).

3. Vo pevapa vao vo osa Jisas riroa rutuva keraria toupaveira aue vituaro iava uvare rei vaisitoa rutu rera vao iava rera vo kovoaro (biknem, bikpela namba/glory, honor)

(Rev 5:12).

keri vaeapai aue tapo kegi.

kori (kilim/slaughter)

Vo vaisio kori vaisi oa-ia reoreoroepa Jems vao-ia rugoopaoro oirara vo kasipuaro oa purapaivere oirara tekipaoro, voeao oea ora voea ragare rugorugooapaaveira (Jems 5:5).

koruou (ofa/sacrifice)

vaeapai aue tapo tauo (1 Korin 5:7).

kukuvaipa (hat kapa/helmet) (Efesas 6:17).

moni (mani/money)

Vo ea vaaro Rom-pa irara tuariri (Mak 12:14).

meme rakariaro (skin meme/wineskin)

Vao-ia oa-ia wain ovi kuvuive (Matyu 9:17).

Oirato Oviitoaaro (Pikinini Bilong Man/Son of Man)

Uva rera ora vaisiroepa Jisas oiso, Oirato Oviitoaaro, uvare rera raga Jisas vo vaisi vituaro-ia taraiparoepa. Aue iava uvare Pauto rera roporeva rera aruoro vo rasio iare. Oa iava oiravira kavauroepa, Pauto vo siraoaro kareke piesa oirara rutupa, voeao vo rasio-ia tou irara (Jon 9:35-37).

Onisimas (Onisimas/Onesimus)

Onisimas-pa vaisi-a vao ovaisi porearo oiso toupavoi, Kovo purato. Ovaisi vituaro-ia rugoopaoro rera-ia rugorugooapaoro Pol reoreoroepa Failimon iare, oreoreoro epao vo Failimon vo pasiaro sovara-ia (Failimon 10).

ora utopa pero (siot kapa/breastplate) (Efesas 6:13).

purapurapa irara (ol ensel/angels)

Purapurapa irara voeao oea vuvuiua-ia toupaveira Pauto ruvara-ia. Oea rerapa kovopaiveira rera vo reoroaro iava tavitavipaoro (Luk 1:26-38), ora rera-ia vuurapa vaisi purapaiveira rorupaoro (Luk 2:9-14), ora rera vo ruipaaro sirova utupai rutu. Vo utupaua uva Pauto vo kasipuaro kareke pieiverea voeao-ia vuri irara oea viapau Pauto oirao piepaiveira vo vokio (Revelesen 15:1).

Ari iravu-a ro enselto Seten ira oisoa vearovira toupaveve vo vuvuiua-ia. Oire uva voava koveroepa Pauto ruvara iava rara ora vaisiaro rei pieparo ora rera raga vo ruipaaro sirova utupaoro (Luk 10:18).

Uva Pol voea iava enselpa irara rigatoreva rara voeao Jiu-pa irara voea-ia rirovira rugorugoopaoro ora voea vo lotuaro sirova oisoa utupaave (Kolosi 2:18).

rakari verapa pitupitu (katim skin/circumcision)

Rakari verapa pitupitu oa oisoa toupaive voea ruvara-ia Jiu-pa irara. Uva vo vokio oearovu tapo va purapai kakae vure-ia (Jenesis 17:10-14, Aposel 15:24).

ratau tou irara (ol arapela lain, jentael/gentiles)

Vigei vaisipaiveira oiso, ratau tou irara, aue iava uvare viapau oiso Jiu vo saraoro iava vigei. Ari ratau tou irara voeao oea vaisipaiveira Jentael (Rom 4:11, 9:30).

ravoto kovoro (ol mirakol/miracle)

Okovoroa oisoa purapareve Jisas oirara tauvapaoro. Jisas ravotovira vo kovoro purapareve Pauto vo goruaro iava. Oisi raga aposel irara ravotovira oisoa oirara tauvapaive Pauto vo goruaro kareke piepaoro. Ari ita, uvuipai ra oearovu Seten vo goruaro iava oaravu purapaive ravoto kovoro tapo (Eksodas 7:8-12, Jon 2:1-11, Aposel 4:30).

reo goruro (ol lo/man's laws)

Oirara rutu reo goruro purapaiveira varao oara-ia uvuipaai vara sirova vearo tou purapaive. Osa oisoa Jiu-pa irara oaravu purapaive Reo Taisiva vara takuvupasa (Jems 2:8).

reo ovoi (tok promis, kontrak/promise)

Vosa aitereivu ora reosi ra reo ovoi purasi. Aue iava uvare ovoiei reo rutu purasivoi, oiso rutu osa voari tuariri oisoa Rotokasipa irara reo ovoiei purapaive aveke taku pieri ivara iare aasi ruipaoro (Hibru 6:16).

Reo Taisi (lo bilong Moses/Moses' Law, Ten Commandments)

Vosa Reo Taisi vaisi kekeri, ra taraiu oiso, Pauto vaoro oa vatereva Moses-pa vo Sinai Pukuia-ia (Matyu 22:40).

Rovopa Kepa Tugoropa Kepa (tempel/temple)

Vo kepa oa Jerusalem-ia touva Rovopa Kepa rutu (Matyu 26:61; Mak 11:11).

ruu reo (tok bokis/parable)

Jisas rirovira ruu reoro-ia reoreoroepa rera vo rugorugooroaro vataupaoro voearo asavira oearoa rera vo kovoaro ora rera vo siposipoaro viapau oisoa oirao piepaive (Luk 8:11).

Sara Pauto Vaaro (kingdom bilong God/kingdom of God)

1. Oire va vao-ia Pauto vaoro Sara oa iava rirovira ovoovo reoro purareva Jisas (Mak 1:15).

2. Oirao pie vovou irara Pauto vo Saraaro-ia toupaveira, aue iava uvare Pauto vaisipaiveira oiso, Aite rera vo ruipaaro sirova utupaoro (Matyu 7:21).
3. Vosa Jisas voreroverea torevoko vovou irara ousa ra koataaverea rera vo tokiaro-ia tousa, vo tokio oa viapau opesia vai, va vao airepa sara voeao vo saraaro oirao pie vovou irara (2 Timoti 4:18).

sisikore vaeapai aue tapo sirusiru.

sopaua Vo peva toupaveira oiratoa-ia oiso-ia,

1. **varaua** (bodi/body) Rovopa vao varaua oiratoa iava oua uvuipapai ra va kekepaive oirara (Rom 7:25).
2. **sopaua** (bel, tewel/soul) Eraopa vao oirato sopaaro-ia oa toupaveira vovou vo uva rugorugooara poupa piroveira, vao oa kovopaiveira vokiara rutu-ia oirato sopaaro-ia. Ora vao oa-ia Pauto vo rugooaro poupa viroveira oirara tavitavipasa vao iava vearoa ora vuria, oiso ra viapau vuria purapareve (Mak 14:34; Luk 1:46).
3. **uraurato** (spirit/spirit) Uraurato oirara-ia ora riakora-ia toupaveira ira tootoa vatepareveira varauapa (Jon 6:63). Vareo uraurato ora vovoua oarea kataivira toupaveira.

Tagausapa Vurei (Pasova/Passover)

Rovopa vurei vao Jiu vaaro oa oisoa purapaive voari tuariri ora vo vokio-ia tapo. Oa purapaiveira oovapaoro vo osa voea oureva Pauto Isip iava. Uva Pauto enselto arureva kakae vure avaiio kakae rutu uposa vo Isip-ia. Oire voeao oea vo keparoaro-ia revasi kipuro kekepareva varao reesiara, oea-ia tagaupareva putepaoro voeao raga upopaoro Isip-ia ora oearovu oea viapau Pauto vo reoroaro ira pie reoro oirao piepaiva (Eksodas 12:21-30, Mak 14:12; Hibu 11:28).

Tugoropato Uraurato (Holi Spirit/Holy Spirit)

Jisas ro iava Uraurato tavireva oiso, Visii iare rera aruavere visii tapo toupasa visii tokipaoro. Uva rera vo kovoaro-a vao ro-ia Tugoropato Uraurato, oirara tauvapasa, ora Pauto vo reoroaro aviavi piepasa torevokovira, ora Jisas vo kovoaro oirao piepareveira oirara sopaaro-ia.

uraurato (aviavi pie reoro kekeri vo vaisio iava vao sopaua vaisi).

utave (biugel/trumpet) (1 Korin 15:52)

utuuva geesi (sayor, ofa i gat gutpela switpela smel/herb)

(Matyu 23:23; Efesas 5:2).

uvaruto (ensel/seraphim)

(Hibu 9:5)

varaua (aviavi pie reoro kekeri vo vaisio iava vao sopaua vaisi).

variria (beten, prayer)

Variripaai oirara ora riakora Pautoa tapo ora reopaoro. (Vaeapai aue tapo purea.) (Luk 11:1)

varo kepa (haus lotu sel/tabernacle)

Oa-ia tuariri oisoa lotupaave tariripaoro Jiu-pa irara (Hibru 8:5).

vereopa vovou (marimari/grace)

Pauto vaaro siraoa oa vatepareveira oirarapa akukuvira raga. Oire uva vo sirao-a eva oa purapareveira vereopa vovou akukuvira rutu ora rera vo ruipaoro sirova voea tauvapaoro (Rom 5:21).

voru ou asa kovopa irara (ol wokboi nating/slaves)

Voari tuariri uva oisoa riro moni irara oearovu kovo pieragapaive. Viapau oiso voea voripaive vo kovoro-ia oara oisoa purapaive voeapa. Ari aue raga-ia voea oisoa tokipaive varo, aio, ora oisoa voea tokipaive voea uusi piepaoro kepaara oaive-ia. Viapau oiso uvuipai ra ora voea vo rugorugooroaro sirova utupaave uvarovu avapaoro. Ari oiso rutu oisoa toupave, tuukepa irara. Oiso rutu osa vurua oirara tuukepaiveira vearo rugooro purapa arapa (1 Korin 12:13).

vuku viko (buk/scroll)

Tuariri oa-ia oisoa Pauto vo reoroaro rigatopaive (Revelesen 5:1-5).